

DIONISIE CAVALER DE BEJAN ȘI UNIREA BUCOVINEI¹

ACAD. VASILE TĂRĂȚEANU

Dionisie of Bejan and the Union of Bukovina

(Abstract)*

In his speech delivered during the solemn session of the Romanian Academy, which was organized in Suceava on November 16, 2018, Vasile Tărățeanu, an honorary member of the Romanian Academy, presented some ideas regarding the union of Bukovina with Romania. He referred to the personality of the priest Dionisie Bejan, who was the initiator of several social, political, cultural and religious events in Bukovina and had an important role in the achievement of Bukovina's union in 1918.

Keywords: Romanian Academy, solemn session, Bukovina's union, personalities of Bukovina, Dionisie Bejan.

Onorată asistență, d-lor academicieni, d-le președinte al Consiliului Județean, stimați colegi, dragi prieteni, am deosebita plăcere și bucurie de a vorbi în fața domniilor voastre aici, în incinta Muzeului de Istorie a Bucovinei, iar bucuria mea, sunt sigur că și a domniilor voastre, ar fi fost mult mai mare dacă ne-am fi putut întâlni chiar în ziua de 28 noiembrie, ziua aceea memorabilă pentru istoria noastră, chiar în sala prea plină de istorie a Reședinței Mitropolitane din Cernăuți, unde, cu 100 de ani în urmă, a bătut ora astrală a neamului nostru, chiar dacă această întregire n-a fost pe vecie, cum a fost proclamată.

Am vrut să fac și eu parte din acea generație unionistă, dar n-a fost să fie așa, pentru că generația mea nu poate fi numită generație de sacrificiu, precum atâtea altele care s-au rânduie în istoria noastră, ce au știut să se jertfească în numele unor cauze nobile, pentru care merită să trăiești, să suferi, să lupți și chiar să mori. Generația din care fac parte este mai degrabă o generație înșelată, precum probabil

¹ Comunicare susținută în cadrul Sesiunii omagiale a Academiei Române, *100 de ani de la Unirea Bucovinei cu România*, Suceava, 16 noiembrie 2018.

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

vor fi înșelate și generațiile copiilor și nepoților noștri, cu lipsa de perspectivă a limbii române, cu marile avantaje pe care, chipurile, le-ar deschide în fața lor învățământul într-o altă limbă, limba de stat, limba ucraineană, cu orientarea, chipurile, europeană a Ucrainei, din care nu-i greu să-ți dai seama că politica actuală a statului, căruia îi suntem cetățeni loiali, ne împinge spre un totalitarism aidoma celui bolșevic, prin propaganda deșănțată a mentalității ucrainene la minoritari, cu mult mai grea decât fosta educație a omului nou sovietic. Cugetând la toate acestea de-a lungul istoriei, la învățămintele istoriei, nu chiar atât de îndepărtate, mă întreb a nu știu câta oară și vă întreb și pe domniile voastre, dragi compatrioți, oare chiar să nu fim în stare ca neam să tragem concluziile necesare, ca măcar copiii și nepoții noștri să nu cunoască gustul amar al deziluziilor, precum îl cunoaștem noi, cei care ne-am născut în primul deceniu sau chiar în secolul celui de-al Doilea Război Mondial, care ne-a sfârtecat nu numai pământurile, ci și destinele.

Printre oamenii de bine care ne sunt și ne-au fost modele, care s-au avântat în vâltoarea luptei pentru păstrarea conștiinței naționale și a limbii române, care au întreținut bine flacăra românismului în sufletele bucovinenilor în perioada dominației austriece și care, printr-o muncă enormă au pregătit momentul fericit al unirii cu Patria Mamă, s-au numărat zeci, aproape chiar sute de personalități ale vieții noastre social-politice, culturale și religioase. Nu îi vom enumera aici, căci lista este prea lungă și mi-ar lua prea mult timp. Voi vorbi despre un om onest și foarte constructiv, am putea spune, care a făcut mult pentru ca oamenii să fie uniți între ei și să aibă loc această unire în cuget și în simțiri. Este vorba despre Dionisie cavalier de Bejan. Acesta s-a născut la Stăuceni, în 18 august 1837. Studiile primare, secundare și liceale le-a făcut la Cernăuți. Tot aici a urmat cursurile Institutului Teologic, pe care le-a absolvit în anul 1868, după care și-a continuat studiile la Facultatea de Științe a Universității din Viena. Încă din anul 1871 a fost ales vicepreședinte al Ocolului Administrativ al Câmpulungului, apoi a fost preot la Vatra Dornei, în comuna Gemena, Ostra, Slătioara.

În anul 1882, a fost în noul comitet al Societății politice „Concordia”, alături de Iancu Zotta, Modest Grigorcea, Ioan Popovici, Constantin Popovici și alți fruntași ai vieții noastre politice din Bucovina. Acea adunare generală a „Concordiei” a hotărât să înainteze Dietei Bucovinei o petiție, care să cuprindă opt puncte, primele dintre ele fiind: înființarea claselor paralele române la Gimnaziul pedagogic din Cernăuți și crearea unui Gimnaziu pedagogic, cu limba de predare română, la Suceava; înființarea a două școli complete de fete, una la Cernăuți, alta la Suceava; completarea claselor paralele române la Gimnaziul greco-oriental din Suceava.

De fapt, unul dintre cele mai mari merite ale acestui om constă în înființarea internatelor de băieți români din Cernăuți, Rădăuți, Siret, înființarea unor instituții culturale, acordarea burselor elevilor și studenților români bucovineni, întreținerea școlilor particulare în mediul sătesc. În timpul ocupației austriece, acesta a avut curajul să intervină din răspuțeri pentru apărarea limbii române în părțile cotropite de rutenii favorizați de guvernul austriac.

La Adunarea generală din anul 1899, Dionisie cavalier de Bejan le-a zis colegilor săi din Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina să reverse cultura în toate păturile poporului, atât de însetat de ea și să fie scut și adăpost pentru cei ce râvnesc să devină fii devotați ai tronului și luptători entuziasmați pentru binele patriei, bisericii și a națiunii.

În anul 1900, Dionisie cavalier de Bejan se numără printre fondatorii Societății Mazililor și Răzeșilor din Bucovina. Până la război, această societate a pus umărul la înființarea câtorva școli particulare românești la Carapciu pe Ceremuș, Comârnești, Costești și Palca, iar în satul Mihalcea, de lângă Cernăuți, a reușit să obțină, după o luptă aprigă, o școală primară publică cu predarea în limba română. Cuvintele și exemplul acestui mare bărbat pe terenul culturii și creșterii naționale au avut un efect îmbucurător. Datorită demersurilor Societății, Dieta provincială a votat în două rânduri subvenții considerabile pentru lărgirea internatului din Cernăuți.

La alegerile din anul 1911, Dionisie cavalier de Bejan a fost ales deputat în Dieta Bucovinei. În 14 martie 1912, alături de alți fruntași (laici și clerici) ai românilor bucovineni organizează la Cernăuți o mare adunare populară, la care au participat peste 10 000 de români care, alături de Eudoxiu Hurmuzachi, T. V. Ștefanelli, Nicu Flondor, Eusebie Popovici și alți deputați și ierarhi, editează Petiția românilor bucovineni. Documentul, semnat de 46 136 de români bucovineni, este redactat în mai multe variante și înaintat la Viena, prin câțiva deputați din Bucovina noastră.

Firul vieții lui Dionisie cavalier de Bejan s-a întrerupt în 21 septembrie 1923. A adormit într-un Domn în casa sa, de pe Strada 11 Noiembrie, casă care există acum și avem fotografia ei făcută de domnul Dragoș Olaru, la patriarhala vârstă de 86 de ani. I s-au făcut atunci funeralii naționale pe speșele Fondului Religionar din Bucovina.

Viața acestui mare bărbat al neamului nostru din Bucovina și activitatea lui au fost indisolubil legate de istoria noastră mai bine de un sfert de secol. Mai mult, acesta s-a aflat în fruntea mai multor manifestări din viața social-politică, culturală și religioasă. Caracterul lui de om echilibrat, de mare patriot român, de bun creștin, de om al cuvântului și al faptei au rămas de-a lungul anilor ca un model de comportament, de dăruire unei cauze nobile de viață, trăită în demnitate și credință înaltă. Prin înfățișarea-i falnică și impozantă, prin întreaga sa prestanță de octogenar, Dionisie cavalier de Bejan domina tumultoasele ședințe ale comunității bucovinene pe care le prezida. Erau timpuri tulburi, cruciale, deloc simple, atunci se crea istoria și numai grație principialității, lipsei de compromisuri ale acestor făuritori de istorie, s-a realizat Marea Unire din anul 1918. Ei au știut a da tonul rațiunii a ceea ce a precedat Unirea. Au avut voință politică, lăsând la o parte interesele personale și apărând pe cele majore ale neamului românesc, visul întregirii patriei noastre. Și cum s-a întâmplat ulterior, în cazul unificării celor două Germanii, pentru că, așa cum preciza Helmut Kohl, germanilor li s-a oferit un timp foarte scurt pentru săvârșirea actului unificării și nu au irosit această ocazie, tot așa și românii noștri din Bucovina, în anul 1918, în ale căror prime rânduri au mers, după

Iancu Flondor și Sextil Pușcariu, Vasile Bodnărescu, Vladimir Repta, Dionisie Bejan și mulți alții, au fructificat din plin ocazia favorabilă ce se ivise după Revoluția din Rusia și destrămarea Imperiului Austro-Ungar, procedând la actul unirii și apărând cu toate mijloacele acest act istoric magistral, formarea României Mari. Aceștia sunt modele de viață pentru noi, mai ales acum, în prag de Centenar, mai mult decât și-a dorit fiecare dintre ei, pentru că nu s-au gândit să fie modele, ci pur și simplu așa au fost.

Domnul președinte Ioan-Aurel Pop a amintit aici, în discursul domniei sale, două versuri dintr-un poem de Mihai Eminescu, în care se spune: „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie, / Țara mea de glorie, țara mea de dor?”. Eminescu continuă acest poem cu: „Fiii tăi trăiască!”, ceea ce vă urăm și noi acum dumneavoastră, prin frăție, „Ca a nopții stele, ca a zilei zori, / Viață în vecie, glorie, bucurie, / Arme cu tărie, suflet românesc, / Vis de vitejie, fală și mândrie, / Dulce Românie, asta ți-o doresc!”. Asta vă urăm și noi, delegația care a sosit astăzi la această ședință ce ne onorează, din nordul înstrăinat al Bucovinei.

Vă mulțumim!